

Roseto story: sammanhållning förlänger livet

I början på 1880-talet bildades staden Roseto, som ligger i staten Pennsylvania i USA, av fattiga italienare som invandrat från södra Italien. De hade låg status i det nya landet och för att överleva utvecklade de en moral, livsstil och sammanhållning som sedan kom att gå i arv i flera generationer. Detta har gått till historien som "The Roseto Effect" eller "The Roseto Story".

Det var i slutet på 1950-talet som det började ryktas om att Rosetoborna mårde mycket bättre än andra. Man sa att knappt någon under 65 år hade dött i hjärtinfarkt, att kriminalitet, droger och utanförskap inte förekom överhuvudtaget. Det pratades om att Rosetoborna levde i all sköns välmåga och att de fick ett långt och behagligt liv. Men var det sant, var det överdrifter eller bara tomt prat?

En grupp forskare beslutade sig för att studera hur det låg till. Studierna inleddes i början på 1960-talet. Forskarna började med att undersöka dödligheten och dess orsaker inte bara i Roseto utan även i närliggande städer. De fann att dödligheten i hjärtinfarkt var betydligt lägre i Roseto. Anmärkningsvärt var att under en sjuårsperiod hade ingen i åldersgruppen 55–64 dött av den orsaken. Forskarna misstänkte först att det kunde

bero på livsstilsfaktorer som rökning, matvanor och motionsvanor. Men så var det inte. Det röktes. Det dracks vin till maten – som lagades med is-terflott. På matbordet fanns salami, hårda och mjuka ostar fullproppade med det farliga kolesterolet.

Forskarna började nu inse att det som gjorde att hjärtinfarkter var ovanligt i Roseto inte kunde förklaras av frånvaron av traditionella riskfaktorer. Sanningen måste sökas på annat håll.

Vad man då fann i Roseto liknade inte något som de tidigare hade stött på. Det var mycket som förvånade, var gåtfullt och mystiskt. Man fann inga ensamma människor som var pressade av all dagliga problem.

I Roseto ställde man upp för varandra. Det gav trygghet. Man visste att om man hamnade i trångmål fanns det alltid en hjälpsam hand.

Roseto var i det närmaste försknad från brottslighet. Polisen hade inte så mycket mer att göra än att dirigera trafiken vid högtider och andra former av festligheter. Det fanns ingen fattigdom och anmärkningsvärt få – om knappt någon – som drabbats av mental sjukdom.

Forskarna konstaterade också att det fanns en mycket stark arbetsetik och moral i Roseto. Man skulle arbe-

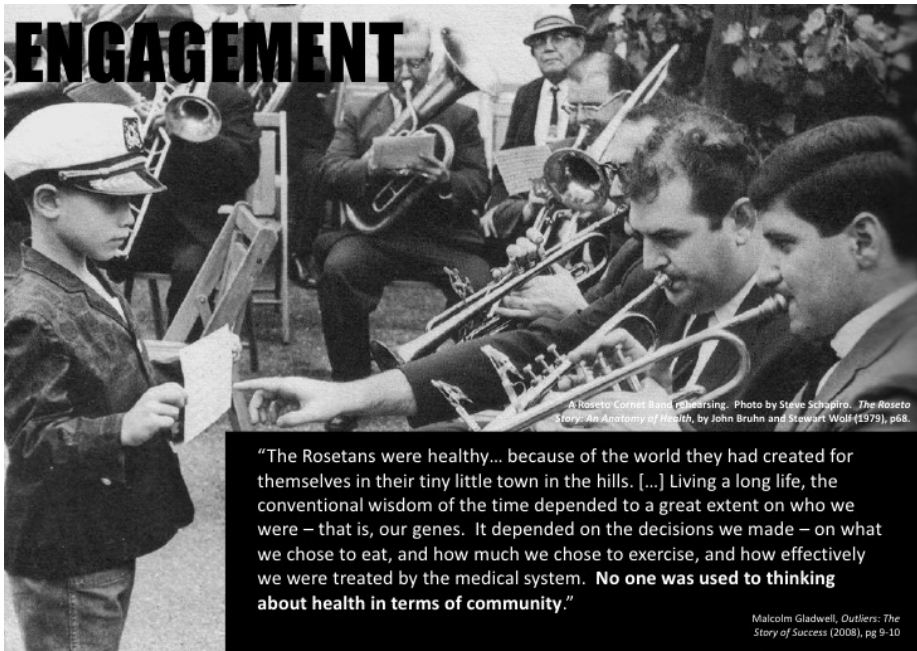

Bild 1. A Roseto Cornet Band rehearsing. Photo by Steve Schapiro. The Roseto Story: An Anatomy of Health, by John Bruhn and Stewart Wolf (1979), p68.

ta och det fanns gott om arbete. Men den fysiska arbetsmiljön för många var inte hälsosam. Där fanns skadliga gaser och damm.

Det var inte bara männen som arbetade. Sysselsättningsgraden bland kvinnor var ovanligt hög. Cirka tre av fyra kvinnor arbetade.

Familjen spelade en avgörande roll. Man höll ihop – barn, vuxna och gamla. Vart fjärde hushåll bestod av tre generationer, vilket var en anmärkningsvärt hög siffra. De äldre sattes inte på undantag utan fanns i förgrunden och hade en självklar plats.

Forskarna frågade sig vad som var orsaken till den starka sammanhållningen och fann att en viktig anledning var att Roseto präglades av en

stark anda av jämlikhet. Visserligen hade vissa det lite bättre och andra det lite sämre. Men man kunde inte på grund av hur folk var klädda, var de bodde, vilka bilar de hade eller hur de betedde sig avgöra hur välbärgade de var. Ingen stack ut eftersom det fanns en oskriven lag mot att visa sitt välstånd. Normen var: Förhäv Dig inte! Skryt inte! Tro inte att Du är förmer än andra!

Rosetoborna ansåg att stora materiella skillnader i levnadsstandard kan göra folk arga, avundsjuka, förlägna, skamsna, skapa osämja och därmed hota sammanhållningen. Det verkade som om man hade en uppfattning om att rika och fattiga inte har så värst mycket gemensamt och att stora skillnader i materiell välfärd är ett stort

hinder för att utveckla en samkänsla.

När forskarna hade fått alla pusselbitar på plats drog man slutsatsen att det var den starka SAMMANHÅLLNINGEN som var svaret på frågan om orsakerna. Inte bara till den låga dödligheten i hjärtinfarkt, utan också varför det inte fanns någon kriminalitet att tala om, knappt någon med mental sjukdom, ingen alkoholism och ingen fattigdom. Det var som om den sociala sammanhållningen höll stressen och de sjukdomsframkallande riskfaktorerna stången. Man började tala om Rosetoeffekten.

Men forskarna såg att förändringens vindar blåste. Man förutspådde att i takt med att Rosetoborna påverkades av ”den amerikanska livsstilen” med dess individualiseringsideal skulle inte bara sjukdoms- och dödlighetspanoramata bli alltmer likt det i övriga Amerika utan också sociala problem som kriminalitet och psykisk ohälsa. Forskarna kom att få rätt. Roseto började steg för steg gå från att vara ett solidariskt Vi-samhälle i riktning mot ett egoistiskt Jag-samhälle.

Men så länge sammanhållningen och gemenskapen var intakt levde Rosetoborna ett lyckligare, mer förnöjsamt, lugnare och mindre stressat liv än andra amerikaner.

Med studien om det livskraftiga samhället Roseto började så småningom en ny insikt växa fram, som kom att få stor betydelse för inriktningen och utvecklingen av både socialvetenskaplig och folkhälsovetenskaplig forskning. Man började alltmer inse att sammanhållningen mellan människor inte bara gör det lättare att stå ut med svårigheter, utan också främjar

hälsa samt motverkar social utsatthet och kriminalitet. Den som ingår i en social gemenskap tycks leva både lyckligare och längre.

Bengt Starrin

Professor och krönikör
bengt@starrin.nu

Litteraturtips:

John G Bruhn och Stewart Wolfe.
The Roseto Story: An Anatomy of Health.
University of Oklahoma Press, 1979.

Stewart Wolfe och John G Bruhn.
The Power of Clan. Influence of Human
Relationships on Heart Disease.
New Brunswick, New Jersey: Transaction
Publishers, 1993.